

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

Rendhagyó lapszám: Bohóctréfák

Mottó: „*K. Pityu (6; 1): 'Fehér köpenyt vesz reája, meg halál arcot. – Ki? – A halál. Megijeszti a gyermekeket. – Téged is megijesztett már? – Nem félek. Tudom, hogy csak egy ember, aki halálarcot vett reája. A cirkuszban volt egyszer'.*”^[1]

Ez már az ötödik alkalom, tehát immár hagyományosnak mondható, hogy periodikánk nyári lapszáma valamely tematikus válogatással jelenik meg. Idén egy olyan anyagot teszünk közzé, amely az alapzsánerek között a legkönnyebben elemezhető hermeneutikai szempontból, és a mindenkori értelmiségi megközelítések fókuszában áll.

A komikus jelenetek születése, alakulása a mindennapi cirkuszi gyakorlatban messzemenően a folklór íratlan szabályai szerint zajlik. Nem egy privátból lett, tehát galléros visszaemlékezése utal az első artistaleckék folyamatára: „- bemész, azt mondd:... - azt válaszolja:..., - erre te:...”. A helyzeteket a komédiás fiúgyerekek már kiskorukban is gyakorolgták, csiszolgták a játékaik során. Színhagyomány útján, mondhatni apáról fiúra száll a repertoár.

A *commedia dell' arte* vázlataihoz hasonló írott változatokkal, szövegkönyvekkel Magyarországon jószerivel csak az 1960-as évektől kezdve találkozhatunk. Valahogy úgy zajlott a folyamat, hogy a társulatokhoz beosztott bohócok hozták a szokásos számaikat, a műsor rendezője pedig felvette a szerzői jogdíjat értük. Az artisták persze már a MACIVA megalakulásától kezdve füstölögtek emiatt, mígnem akadtak közöttük olyanok, akik maguk is tollat ragadtak. A McTEKA alapítvány archívumában például az idén tavasszal digitalizáltuk a 2 Stefi hagyatékát, melyben nagyjából egészében az alább is közölt tréfák darabjai jelennek meg.

A rendszerváltás évében pedig nyomtatott füzetecske formájában is megjelent ugyanez az anyag,^[2] mely többé-kevésbé szó szerint is megegyezik az alábbiakkal. Itt most az Állami Artistaképző Intézet volt tanárának, Péntek Józsefnek, Kelly bácsinak (eredetileg zsonglőr, utóbb bohóc) a gyűjtését közöljük, melyet az 1970-es években állított össze, és dossziékba rendezetten mind az Artistaképzőben, mind a Cirkuszkutató Alapítványnál hozzáférhető.

[1] Nagy Mária Ilona: *A gyermek és a halál* Pont Kiadó 1997 (33. o.) [Gyerekekkel, a két világháború között készített interjúkból összeállított kötet]

[2] Bende Miklós: *Porondra! Bohóctréfák, jelenetek* Múzsák Közművelődési Kiadó 1989